

Slipesteinproduksjon-gruver

Av Sissel Marie Caspari

I Sverige, langs Siljan, oppover til Orsa, i retning Skattungsbyen og fram til Mässbaken. Her er et skilt med Bror Lenner slipsteinsgruva. Midt oppe i hauger av sandstein ligger en bygning hvor det produseres slipesteiner. Alt fra miniatyr til pynt, via normale og opp til store slipesteiner til bruk. Bryner både til oppsliping, lommebryner kun til kvessing og fotfiler lages også. Salg fra produksjonssted.

Det benyttes en relativt ung fosilsilfri sedimentær bergart som går under navnet Orsa slipsandstein. Det benyttes to kvaliteter av den, en fin og en litt grovere. Sandsteinen er det rikelig av her i området og er uovert-ruffen til slipesteiner både når det gjelder varighet og å slipe kvasst. Orsa er unik geologisk. Innenfor

grensene finnes foruten sandstein også en liten forekomst av skifer som egner seg til de fineste bryner.

Fram til århundreskiftet drev gruv-velag kollektivt og brøt berg fra gruva. Bearbeidingen foregikk hjemme på gårdene, ofte vinterstid. Først klining og runding til emner. Siden ble emnene hakket ferdig i hakkstuga og ladugårder. Arbeidet med hakkingen ble slutten for slipes-teinstilvirkningen. Steinstøvet forårsaket steinstøvlunge, mange døde og slipsteinsutviklingen sank i glem-selen. Produksjonen var størst på midten av 1800-tallet. Første halvdel av 1900-tallet arbeidet fortsatt ca. 20 mann sommerstid med produksjon av steiner og bryner. I dag er her det eneste sted dette håndverk utøves i Orsa Sogn.

